

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Т.Г.ШЕВЧЕНКА

ФАКУЛЬТЕТ ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ

Кафедра дошкільної та початкової освіти

Ю.М. Лимар

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Навчально-методичний посібник
для студентів спеціальності 6.010101 "Дошкільна освіта"

Чернігів
2012

УДК 378.147 (075.8)
ББК Ч 481.268 я 73
Л 21

Рецензенти: *О. А. Федій*, доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри початкової і дошкільної освіти
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка;

І. М. Шапошнікова, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки та методики початкового
навчання Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова.

Лимар Ю.М.

Л 21 Основи наукових досліджень : навчально-методичний
посібник для студентів спеціальності 6.010101 "Дошкільна
освіта". – Чернігів: Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т.Г.Шевченка, 2012. – 60 с.

ББК Ч 481.268 я 73
УДК 378.147 (075.8)

У навчально-методичному посібнику подано програму та навчально-методичне забезпечення курсу "Основи наукових досліджень" для студентів спеціальності 6.010101 "Дошкільна освіта". Навчально-методичне забезпечення курсу містить тематику лекцій і практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання, методичні рекомендації до виконання самостійної роботи, тематику рефератів, питання до заліку.

Для студентів спеціальності "Дошкільна освіта", викладачів, вихователів дітей дошкільного віку, які здійснюють науково-педагогічні дослідження.

Рекомендовано до друку
вченою радою факультету початкового навчання
ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка
(протокол № 3 від 28 листопада 2012 р.)

© Лимар Ю.М., 2012

ПЕРЕДМОВА

Розбудова національної системи освіти активізувала педагогічні пошуки в Україні. Усе більше до них вдаються працівники навчально-виховних закладів. Однак багато досліджень ведеться на низькому науковому рівні, без глибокого теоретичного і практичного осмислення змін стратегії освіти, без урахування основних принципів розбудови національної системи освіти і виховання. Усе це зумовлює необхідність підвищення рівня підготовки майбутнього вихователя дітей дошкільного віку до проведення наукових досліджень.

У Законі України "Про освіту" наукова діяльність розглядається як складова підготовки спеціалістів. Вивчення студентами курсу "Основи наукових досліджень" сприятиме вирішенню проблеми якісної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до здійснення наукових досліджень, організації педагогічного процесу на засадах індивідуалізації та диференціації, розвитку творчого потенціалу дітей.

У процесі вивчення курсу студенти ознайомлюються з методологією педагогічного дослідження; організаційною структурою наукових досліджень в Україні, атестаційно-кваліфікаційною системою наукових працівників; вивчають основні групи методів наукового дослідження, аналізують переваги й недоліки окремих методів дослідження; ознайомлюються з науково-категоріальним апаратом дослідження; логікою й основними етапами педагогічного дослідження; особливостями проведення експериментального дослідження в ДНЗ; структурою курсової та дипломної (ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр") робіт; розглядають загальні правила оформлення наукового дослідження, а також набувають умінь, необхідних для здійснення самостійного наукового дослідження.

Навчальну програму курсу "Основи наукових досліджень" складено на основі освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки вихователя дітей дошкільного віку та освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) фахівця Галузевого стандарту вищої освіти України (спеціальність "Дошкільна освіта", ОКР "бакалавр") (2009 р.); програми "Основи науково-педагогічних досліджень" (Київ, 1992 р.) та програми "Основи науково-педагогічних досліджень" (Укладач: Беленька Г.В., к.п.н., доц.) (Київ, 2005 р.).

Навчальна програма курсу складається з пояснювальної записки, орієнтовного тематичного планування, змісту курсу за темами, основних вимог до знань та умінь студентів, списку літературних джерел. Навчально-методичне забезпечення курсу містить плани лекцій і практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання, тематику рефератів, питання до заліку, методичні рекомендації до виконання самостійної роботи. У додатках подано додаткові матеріали для виконання самостійної роботи.

Програма і навчально-методичне забезпечення курсу "Основи наукових досліджень" можуть бути використані студентами спеціальності 6.010101 "Дошкільна освіта" денної та заочної форм навчання для підготовки до практичних занять, виконання самостійних робіт, написання курсових і дипломних робіт, вихователями ДНЗ під час здійснення наукових досліджень проблем, які виникають у практиці роботи.

РОЗДІЛ I.
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"

**СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
(за вимогами ECTS)**

1. ОПИС КУРСУ

Структура курсу	Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів ECTS: 2.	0101 Педагогічні науки	Нормативна
Модулів: 2.		Рік підготовки: III. Семестр: V.
Змістових модулів: 5.	6.010101 "Дошкільна освіта"	Лекції: 14 год.
Загальна кількість годин: 72.	бакалавр	Практичні: 12 год.
Тижневих годин: 2.		Самостійна робота: 46 год. Індивідуальна робота: індивідуальні завдання, реферати, доповіді. Підсумковий контроль – залік.

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
"ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"**

№	Змістовий модуль	Кількість годин				
		лекції	практичні	інд. роб.	сам. роб	всього
Модуль I. Методологія і методи науково-педагогічного дослідження. Зміст та організаційна структура наукових досліджень в Україні						
1.	Методологія та методи наукового дослідження. Теоретичні й емпіричні методи наукового дослідження.	6	4	–	10	16
2	Зміст та організаційна структура наукових досліджень в Україні.	2	2	–	7	11
	Всього:	8	6	–	24	38
Форма модульного контролю – співбесіда						
Модуль II. Основні етапи та логіка наукового дослідження						
3.	Науково-категоріальний апарат і основні етапи дослідження	2	2	–	8	12
4.	Методика проведення педагогічного експерименту	2	2	–	8	12
5.	Оформлення і теоретичне обґрунтування результатів науково-педагогічного дослідження	2	2	–	6	10
	Всього:	6	6	–	22	34
Форма модульного контролю – захист плану-проспекту гіпотетичного наукового дослідження						
	Разом:	14	12	–	46	72
Форма підсумкового контролю – залік						

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасний вихователь дітей дошкільного віку повинен уміти створити сприятливі умови для розвитку творчого потенціалу дитини, організувати педагогічний процес на засадах індивідуалізації, бути здатним до здійснення наукового дослідження проблем, які виникають у практиці роботи з дітьми дошкільного віку. Цим зумовлено включення в систему професійної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку навчального курсу "Основи наукових досліджень", вивчення якого не тільки сприятиме підготовці студентів до проведення наукових досліджень, але і їхній підготовці до використання цих знань у майбутній професійній педагогічній діяльності. Адже сучасний вихователь дітей дошкільного віку повинен бути дослідником.

Під час навчання у педагогічному вищому навчальному закладі студенти виконують самостійні наукові дослідження, а саме: пишуть курсові та дипломні роботи (освітньо-кваліфікаційних рівнів (ОКР) "бакалавр", "спеціаліст", "магістр"). У процесі їх написання у студентів нерідко виникають певні труднощі: під час вибору методики констатувального і формувального етапів експериментального дослідження, здійснення кількісного та якісного аналізу результатів дослідження; викладу й оформлення матеріалів дослідження тощо. Вивчення студентами курсу "Основи наукових досліджень" сприятиме підвищенню рівня їхньої підготовки до здійснення і оформлення наукових досліджень.

Мета курсу полягає в оволодінні студентами знаннями і формуванні вмінь, необхідних для здійснення самостійного наукового дослідження.

У процесі вивчення курсу студенти оволодівають знаннями про методологію педагогічного дослідження; організаційну структуру наукових досліджень в Україні, атестаційно-кваліфікаційну систему наукових працівників; основні групи методів наукового дослідження, аналізують переваги та недоліки окремих методів дослідження; ознайомлюються з науково-категоріальним апаратом дослідження; логікою й основними етапами педагогічного дослідження; особливостями проведення експериментального дослідження у дошкільному навчальному

закладі; структурою курсової та дипломної робіт; розглядають загальні правила оформлення наукового дослідження, основні вимоги до оформлення списку використаних джерел; оволодівають уміннями, необхідними для здійснення самостійного наукового дослідження проблем, які виникають у практиці роботи з дошкільниками.

Зміст курсу та форми організації навчального процесу, передбачені програмою (лекції, практичні заняття, самостійна робота), сприятимуть оволодінню студентами знаннями, формуванню в них умінь, необхідних для здійснення самостійного наукового дослідження.

Протягом семестру здійснюється поточний контроль навчальних досягнень студентів з курсу "Основи наукових досліджень" у таких формах: усне індивідуальне опитування, фронтальне опитування, робота в групах, виконання завдань для самостійної роботи, підготовка рефератів та ін. Формами модульного контролю є співбесіда (І модуль) і презентація плану-проспекту гіпотетичного наукового дослідження (ІІ модуль). Формою підсумкового контролю є залік.

Програму складено на основі освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки вихователя дітей дошкільного віку й освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) фахівця Галузевого стандарту вищої освіти України (2009 р.) (спеціальність "Дошкільна освіта", ОКР "бакалавр"); програми "Основи науково-педагогічних досліджень" (Київ, 1992 р.) і програми "Основи науково-педагогічних досліджень" (Укладач: Беленька Г.В., к.п.н., доц.) (Київ, 2005 р.).

Програма курсу "Основи наукових досліджень" складається з двох модулів.

Типовими завданнями діяльності під час вивчення І модуля "Методологія і методи наукових досліджень. Зміст та організаційна структура наукових досліджень в Україні" є:

- 1) ознайомити з поняттям "методологія педагогічного дослідження";
- 2) розкрити поняття "метод наукового дослідження", схарактеризувати основні групи методів наукового дослідження;
- 3) ознайомити з основними методами науково-педагогічних досліджень;
- 4) проаналізувати переваги й недоліки окремих методів науково-педагогічних досліджень, розкрити особливості їх використання в ДНЗ;
- 5) ознайомити зі змістом та організаційною структурою наукових досліджень в Україні.

Вирішення цих завдань забезпечує формування у студентів **умінь**:

- 1) аналізувати, узагальнювати та систематизувати матеріал з певної теми;

2) обирати та застосовувати методи дослідження педагогічних явищ та процесів залежно від мети дослідження;

3) користуватися науковою термінологією.

Типовими **завданнями** діяльності під час вивчення II модуля "Основні етапи і логіка наукового дослідження" є:

1) ознайомити з науково-категоріальним апаратом дослідження;

2) визначити етапи проектування науково-педагогічного дослідження;

3) розкрити послідовність проведення педагогічного експерименту в ДНЗ;

4) дати уявлення про шляхи визначення ефективності дослідження;

5) ознайомити з основними вимогами до оформлення результатів наукового дослідження.

Вирішення цих завдань забезпечує формування у студентів **умінь**:

1) аргументовано, спираючись на наявні знання, відстоювати власні шляхи вирішення конкретної проблеми;

2) проектувати науково-педагогічне дослідження;

3) самостійно формулювати тему дослідження;

4) відповідно до теми дослідження визначати мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, формулювати гіпотезу дослідження;

5) планувати та здійснювати констатувальний і формувальний етапи педагогічного експерименту;

6) визначати ефективність науково-педагогічного дослідження;

7) оформляти результати психолого-педагогічного дослідження.

АНОТАЦІЯ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Весь курс розподілено на 5 змістових модулів.

I модуль. Методологія і методи наукового дослідження. Зміст та організаційна структура наукових досліджень в Україні.

Змістовий модуль 1. Методологія та методи наукового дослідження. Теоретичні й емпіричні методи наукового дослідження.

Змістовий модуль 2. Зміст та організаційна структура наукових досліджень в Україні.

II модуль. Основні етапи і логіка наукового дослідження.

Змістовий модуль 3. Науково-категоріальний апарат та основні етапи дослідження.

Змістовий модуль 4. Методика проведення педагогічного експерименту.

Змістовий модуль 5. Оформлення та теоретичне обґрунтування результатів науково-педагогічного дослідження.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ "ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"

ТЕМА 1. Методологія та методи наукового дослідження. Теоретичні й емпіричні методи наукового дослідження

Мета і завдання курсу. Зв'язок курсу з іншими навчальними предметами. Методологія як вчення про методи пізнання й перетворення дійсності. Види методології.

Характеристика поняття "науковий метод" як цілеспрямованого підходу до вирішення проблеми, за допомогою якого досягається мета, щось пізнається або вивчається. Характеристика наукового методу як категорії, що охоплює комплекс внутрішніх і зовнішніх дій дослідника.

Об'єктивні закони дійсності – основа всіх методів пізнання. Поєднання суб'єктивних і об'єктивних моментів людської діяльності в науковій методології. Загальна класифікація методів пізнання за ступенем спільності: узагальнені, загальні та часткові (спеціальні).

Метод наукового дослідження як шлях опанування складних психолого-педагогічних процесів формування особистості, встановлення об'єктивної закономірності виховання і навчання. Загальна характеристика основних груп методів: теоретичних й емпіричних.

Теоретичні методи наукового дослідження. Спрямованість теоретичних методів дослідження на забезпечення його теоретичної новизни. Характеристика теоретичних методів: метод теоретичного аналізу і синтезу, метод абстрагування, метод конкретизації, метод моделювання, вивчення літератури та інших джерел.

Емпіричні методи наукового дослідження. Спрямованість емпіричних методів на отримання первинної інформації у вигляді сукупності емпіричних даних. Характеристика емпіричних методів: спостереження, опитування, бесіда, тестування, вивчення процесу і продуктів діяльності, метод експертних оцінок, педагогічний експеримент.

Класифікація педагогічного експерименту за умовами проведення (природний, лабораторний) і за метою (констатувальний, формувальний).

Опитувальні методи дослідження: бесіда, інтерв'ю, анкетування. Види анкет. Структура анкети. Тест як система психолого-педагогічних завдань, спрямованих на дослідження окремих рис і властивостей людини. Класифікація тестів: тести успішності (досягнень), тести здібностей та індивідуальні (особистісні). Поняття надійності та валідності тестів. Вимоги до проведення тестування. Використання в науково-педагогічному дослідженні методів рейтингу, консиліуму, незалежних характеристик, експертної оцінки. Значення в педагогічних дослідженнях методу вивчення й узагальнення педагогічного досвіду, аналізу процесу і продуктів діяльності дітей.

ТЕМА 2. Зміст та організаційна структура наукових досліджень в Україні

Види наукових досліджень. Фундаментальні та прикладні наукові дослідження. Організаційна структура наукових досліджень в Україні. Вища атестаційна комісія України. Національна академія наук України (НАН України). Галузеві наукові установи. Національна академія педагогічних наук України (НАПН України). Атестаційно-кваліфікаційна система наукових працівників. Наукові ступені. Вчені звання. Аспірантура як основна форма підготовки кандидатів наук в Україні. Докторантура.

ТЕМА 3. Науково-категоріальний апарат та основні етапи дослідження

Поняття теми й мети в науковому дослідженні. Їх співвідношення та вплив на визначення об'єкта і предмета дослідження. Мета і завдання дослідження. Зумовленість мети темою дослідження: її реальність, чіткість, спрямованість на результат. Завдання дослідження на шляху руху від мети до результату. Гіпотеза дослідження. Види гіпотез. Наукова

новизна дослідження, практична спрямованість, апробація й упровадження результатів дослідження. Вимоги до використання науково-категоріального апарату дослідження.

ТЕМА 4. Методика проведення педагогічного експерименту

Розроблення методики констатувального етапу дослідження: завдання, методи, зміст аналізу стану функціонування предмета дослідження. Визначення критеріїв і показників оцінки результату проведення констатувального експерименту. Обробка результатів констатувального експерименту. Вимоги до виконання, змісту, оформлення схем, таблиць, діаграм, малюнків тощо. Математична обробка результатів дослідження. Оформлення висновків за результатами констатувального експерименту. Поняття "експериментальна" та "контрольна" групи, їх роль у науковому дослідженні.

Розроблення методики формувального етапу експерименту як засобу перевірки гіпотези дослідження: завдання, методи та зміст удосконалення педагогічного процесу. Поетапне впровадження методики формувального етапу експерименту та технологія фіксації і обробки результатів. Вибір форми та способів опису впливу певних нововведень на виховання і розвиток дошкільників. Порівняльний аналіз результатів експериментального дослідження у контрольних та експериментальних групах. Обґрунтування ефективності вдосконаленого навчально-виховного впливу нової методики навчання чи виховання порівняно з усталеною. Якісний аналіз результатів формувального етапу педагогічного експерименту. Оформлення тексту експериментальної частини дослідження.

ТЕМА 5. Оформлення та теоретичне обґрунтування результатів науково-педагогічного дослідження

Загальні висновки дослідження. Зміст і структура курсової та дипломної (ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр") робіт. Вимоги до оформлення науково-педагогічного дослідження. Особливості ведення бібліографії за останніми вимогами Держстандарту (посилання на повне зібрання творів і окремих томів, монографію, хрестоматію, збірник, статтю зі збірника наукових праць, журналу чи газети, архівні джерела, матеріали на електронних носіях, інтернет-джерела тощо). Вимоги до виконання, змісту й оформлення схем, таблиць, малюнків. Оформлення додатків. Апробація, рецензування та захист курсових і дипломних (ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр") робіт.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Студенти повинні **знати**:

- особливості методології педагогічного дослідження;
- основні групи методів науково-педагогічного дослідження;
- сутність, особливості, переваги та недоліки окремих методів науково-педагогічного дослідження;
- види наукових досліджень;
- організаційну структуру наукових досліджень в Україні;
- атестаційно-кваліфікаційну систему наукових працівників;
- науково-категоріальний апарат дослідження;
- основні етапи педагогічного дослідження;
- особливості проведення констатувального та формувального етапів експериментального дослідження в дошкільному навчальному закладі;
- структуру та загальні правила оформлення курсової і дипломної (ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр") робіт;
- шляхи визначення ефективності наукового дослідження;
- особливості ведення бібліографії.

Студенти повинні **вміти**:

- аналізувати, узагальнювати та систематизувати матеріал з певної теми;
- користуватися науковою термінологією;
- аргументовано, спираючись на наявні знання, відстоювати власні шляхи вирішення конкретної проблеми;
- проектувати науково-педагогічне дослідження;
- самостійно формулювати тему дослідження;
- відповідно до теми дослідження визначати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, формулювати гіпотезу дослідження;
- планувати та здійснювати констатувальний і формувальний етапи педагогічного експерименту;
- визначати ефективність науково-педагогічного дослідження;
- оформляти результати психолого-педагогічного дослідження.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012. — 26 с.
2. Білуха М.Г. Основи наукових досліджень / М.Г. Білуха. — К., 1997. — 271 с.
3. Вайндорф-Сысоева М.Е. Технология исполнения и оформление научно-исследовательской работы: учеб.-метод. пособ. / М.Е. Вайндорф-Сысоева. — М.: ЦГЛ, 2006. — 96 с.
4. Введение в научное исследование по педагогике / под ред. В.И. Журавлева. — М.: Просвещение, 1988. — 237 с.
5. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посіб. / С.С. Вітвицька. — К.: Центр навчальної літератури, 2003. — 316 с.
6. Довідник офіційного опонента: збірник нормативних документів та інформаційних матеріалів з питань експертизи дисертаційних досліджень / упорядник Ю.І. Цеков; за редакцією Р.В. Бойка. — 2-ге вид., випр. і доповн. — К.: Редакція "Бюлетеня Вищої атестаційної комісії України", видавництво "Толока", 2008. — 64 с.
7. Загвязинский В.И. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособ. / В.И. Загвязинский, Р. Атаханов. — М.: Академия, 2001. — 208 с.
8. Загвязинский В.И. Методология и методика дидактического исследования / В.И. Загвязинский — М.: Педагогика, 1982. — 160 с.
9. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень / Г.Т. Кловак. — Чернігів: ЧЦНТІ, 2003. — 260 с.
10. Лудченко А.А. Основы научных исследований / А.А. Лудченко, Я.А. Лудченко, Т.А. Примак. — К., 1999. — 78 с.
11. Максименко С.Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження / С.Д. Максименко. — К., 1990. — 239 с.
12. Мамчич О.Б. та ін. Організація та методика науково-дослідницької роботи студентів педагогічного ВНЗ: метод. посіб. / О.Б. Мамчич, Н.М. Федотова, Т.М. Турчин. — Чернігів: ЧДПУ імені Т.Г.Шевченка, 2009. — 36 с.
13. Мороз І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту / І.В. Мороз. — К., 1997. — 56 с.
14. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / укл. Н.П. Кравець. — К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. — 77 с.
15. Сидоренко В.К. та ін. Основи наукових досліджень / В.К. Сидоренко, Г.В. Дмитренко. — К., 2000. — 259 с.
16. Скалкова Я. Методология и методы педагогического исследования / Я. Скалкова. — М., 1989. — 220 с.
17. Скок М.А. та ін. Кваліфікаційні роботи з психології: курсова, бакалаврська, дипломна, магістерська: метод. рекомендації для студ. / М.А. Скок,

- О.Ю. Дроздов, Т.В. Данильченко, А.Г. Скок. – Чернігів: ЧДПУ імені Т.Г. Шевченка, 2007. – 40 с.
18. Сорокин Н.А. Дипломные работы в педагогических вузах / Н.А. Сорокин. – М., 1986. – 126 с.
19. Теория и практика педагогического эксперимента / под ред. А.И. Пискунова, Г.В. Воробьева. – М., 1979. – 207 с.
20. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – Харків, 1998. – 287 с.

Додаткова

21. Андрущенко В.П. Пріоритетні напрями досліджень у галузі соціально-гуманітарних наук 1997-2005 рр.: Проект для обговорення на Всеукраїнській нараді зав. кафедрами соціально-гуманітарних дисциплін / В.П. Андрущенко та ін. – К., 1997. – 12 с.
22. Анкета для вихователя [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dzvinochok.pp.ua/index.php?newsid=164>
23. Волков Б.С. Психология развития человека: учеб. пособ. для вузов / Б.С. Волков, Н.В. Волкова. – М.: Академический Проект, 2004. – 224 с.
24. Гамезо М.В. Атлас по психологии: информ.-метод. материалы: учеб. пособие для студ. пед. ин-тов / М.В. Гамезо, И.А. Домашенко. – М.: Просвещение, 1986. – 272 с.
25. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
26. Державна національна програма "Освіта: Україна ХХІ століття". – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.
27. Онищук І.А. Розвиток творчого самовираження дошкільників у музичній діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.08 "Дошкільна педагогіка" / І.А. Онищук. – К., 2012. – 22 с.
28. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 р. р.) / за ред. В.Г. Кременя; авторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. – Тернопіль, 2004. – 147 с.
29. Педагогічний словник / за ред. М.Д. Ярмаченка. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
30. Поліщук К. Актуальні проблеми ігрової діяльності дітей дошкільного віку // Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" : зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький : П-ХДПУ ім. Г. Сковороди, 2011. – Вип. 22. – С. 163-166.
31. Скребець В.О. Основи психодіагностики: навч. посіб. / В.О. Скребець. – 3-тє вид., переклад. з рос., переробл. та доповн. – К.: Видавн. дім "Слово", 2003. – 192 с.
32. Слепкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З.І. Слепкань. – К.: Вища школа, 2005. – 239 с.
33. Фридман Л.М. Психологический справочник учителя / Л.М. Фридман, И.Ю. Кулагина. – М., 1988. – 432 с.

РОЗДІЛ ІІ.
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КУРСУ "ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС
(14 год.)

Модуль І.
МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.
ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ

**Тема 1. Методологія та методи наукового дослідження.
Теоретичні й емпіричні методи наукового дослідження
(6 год.)**

1. Мета і завдання курсу "Основи наукових досліджень". Зв'язок курсу з іншими навчальними предметами.
2. Методологія як вчення про методи пізнання й перетворення дійсності. Види методології.
3. Метод наукового дослідження. Загальна характеристика основних груп методів наукового дослідження: теоретичних, емпіричних.
4. Характеристика теоретичних методів наукового дослідження.
5. Емпіричні методи наукового дослідження, їх характеристика.

Література до лекції

Основна

1. Білуха М.Г. Основи наукових досліджень. – К., 1997. – 271 с.
2. Загвязинский В.И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособие. – М.: Академия, 2001. – 208 с.
3. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень. – Чернігів: ЧЦНТІ, 2003. – 260 с.
4. Максименко С.Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. – К., 1990. – 239 с.
5. Скалкова Я. Методология и методы педагогического исследования. – М., 1989. – 220 с.

Додаткова

1. Андрущенко В.П. Пріоритетні напрями досліджень у галузі соціально-гуманітарних наук 1997-2005 рр.: Проект для обговорення на Всеукраїнській нараді зав. кафедрами соціально-гуманітарних дисциплін. – К., 1997. – 12 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богінч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
3. Введение в научное исследование по педагогике / под ред. В.И. Журавлева. – М., 1988. – 237 с.
4. Сидоренко В.К., Дмитренко Г.В. Основи наукових досліджень. – К., 2000. – 259 с.
5. Скребець В.О. Основи психодіагностики: навч. посіб. – 3 вид., перекл. з рос., перероб. та доповн. – К.: Видавничий дім "Слово", 2003. – 192 с.

Тема 2. Зміст та організаційна структура наукових досліджень в Україні (2 год.)

1. Види наукових досліджень. Організаційна структура наукових досліджень в Україні.
2. Національна академія наук України (НАН України). Національна академія педагогічних наук України (НАПН України).
3. Атестаційно-кваліфікаційна система наукових працівників.

Література до лекції

Основна

1. Андрущенко В.П. Пріоритетні напрями досліджень у галузі соціально-гуманітарних наук 1997-2005 рр.: Проект для обговорення на Всеукраїнській нараді зав. кафедрами соціально-гуманітарних дисциплін / В.П.Андрущенко та ін. – К., 1997. – 12 с.
2. Білуха М.Г. Основи наукових досліджень. – К., 1997. – 271 с.
3. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень. – Чернігів: ЧЦНТІ, 2003. – 260 с.
4. Сидоренко В.К., Дмитренко Г.В. Основи наукових досліджень. – К., 2000. – 259 с.

Додаткова

1. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 рр .) / за ред. В.Г. Кременя; авторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. – Тернопіль, 2004. – 147 с.
2. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К., 2005. – С.160-177.
3. Ярмаченко М.Д. Важливий етап у розвитку педагогічної науки // Вісник Академії педагогічних наук України. – 1993. – №1.

Модуль II. ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА ЛОГІКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 3. Науково-категоріальний апарат та основні етапи дослідження (2 год.)

1. Поняття теми в науковому дослідженні. Мета і завдання дослідження.
2. Об'єкт і предмет дослідження.
3. Гіпотеза дослідження. Види гіпотез.
4. Основні етапи педагогічного дослідження.

Література до лекції

Основна

1. Введение в научное исследование по педагогике / под ред. В.И. Журавлева. – М., 1988. – 237 с.
2. Загвязинский В.И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособие. – М.: Академия, 2001. – 208 с.
3. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень. – Чернігів: ЧЦНТІ, 2003. – 260 с.
4. Мамчич О.Б. Федотова Н.М., Турчин Т.М. Організація та методика науково-дослідницької роботи студентів педагогічного ВНЗ: метод. посіб. – Чернігів, 2009. – 36 с.
5. Сидоренко В.К., Дмитренко Г.В. Основи наукових досліджень. – К., 2000. – 259 с.

Додаткова

1. Максименко С.Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. – К., 1990. – 239 с.
2. Мороз І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту. – К., 1997. – 56 с.
3. Скалкова Я. Методология и методы педагогического исследования. – М., 1989. – 220 с.
4. Сорокин Н.А. Дипломные работы в педагогических вузах. – М., 1986. – 126 с.

Тема 4. Методика проведення педагогічного експерименту (2 год.)

1. Методика проведення констатувального етапу експериментального дослідження.
2. Розроблення та проведення формувального етапу педагогічного експерименту. Кількісний і якісний аналіз його результатів.

Література до лекції

Основна

1. Вайндорф-Сысоева М.Е. Технология исполнения и оформление научно-исследовательской работы: учеб.-метод. пособ. – М.: ЦГЛ, 2006. – 96 с.
2. Мамчич О.Б. Федотова Н.М., Турчин Т.М. Організація та методика науково-дослідницької роботи студентів педагогічного ВНЗ: метод. посіб. – Чернігів: ЧДПУ імені Т.Г.Шевченка, 2009. – 36 с.
3. Скок М.А., Дроздов О.Ю., Данильченко Т.В., Скок А.Г. Кваліфікаційні роботи з психології: курсова, бакалаврська, дипломна, магістерська: метод. рекомєнд. для студ. – Чернігів: ЧДПУ імені Т.Г.Шевченка, 2007. – 40 с.

Додаткова

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 25-59.
2. Сидоренко В.К., Дмитренко Г.В. Основи наукових досліджень. – К., 2000. – 259 с.

Тема 5. Оформлення та теоретичне обґрунтування результатів науково-педагогічного дослідження (2 год.)

1. Характеристика основних розділів наукової праці. Курсова робота. Дипломна робота (ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр").
2. Загальні правила оформлення наукових робіт. Оформлення схем, таблиць, малюнків. Оформлення додатків.
3. Особливості ведення бібліографії.
4. Апробація, рецензування та захист курсових і дипломних робіт (ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр").

Література до лекції

Основна

1. Вайндорф-Сысоева М.Е. Технология исполнения и оформление научно-исследовательской работы: учеб.-метод. пособ. – М.: ЦГЛ, 2006. – 96 с.
2. Мамчич О.Б. Федотова Н.М., Турчин Т.М. Організація та методика науково-дослідницької роботи студентів педагогічного ВНЗ: метод. посіб. – Чернігів: ЧДПУ імені Т.Г.Шевченка, 2009. – 36 с.
3. Мороз І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту. – К., 1997. – 56 с.
4. Скок М.А., Дроздов О.Ю., Данильченко Т.В., Скок А.Г. Кваліфікаційні роботи з психології: курсова, бакалаврська, дипломна, магістерська: метод. рекомендації для студ. – Чернігів: ЧДПУ імені Т.Г.Шевченка, 2007. – 40 с.

Додаткова

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 25-59.
2. Сидоренко В.К., Дмитренко Г.В. Основи наукових досліджень. – К., 2000. – 259 с.
3. Сорокин Н.А. Дипломные работы в педагогических вузах. – М., 1986. – 126 с.

**ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
(12 год.)**

**Модуль І.
МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ
НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.
ЗМІСТ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ**

Тема 1. Методологія і методи наукового дослідження (2 год.)

Практичне заняття № 1

***Мета:** ознайомити студентів з метою і завданнями курсу; з особливостями методології педагогічного дослідження, з основними групами методів науково-педагогічного дослідження; розвивати вміння аналізувати, узагальнювати та систематизувати матеріал, відстоювати власну точку зору.*

1. Мета і завдання курсу "Основи наукових досліджень". Зв'язок курсу з іншими навчальними предметами.
2. Методологія як вчення про методи пізнання і перетворення дійсності. Види методології.
3. Метод науково-педагогічного дослідження. Загальна характеристика основних груп методів: теоретичних, емпіричних.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати наукову статтю (з журналів "Дошкільне виховання", "Дошкільна освіта" та ін. або збірників наукових праць).
2. Написати анотацію та ключові слова до наукової статті.

Рекомендована література

Основна

1. Загвязинский В.И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособие. – М.: Академия, 2001. – 208 с.
2. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень. – Чернігів: ЧЦНТІ, 2003. – 260 с.

3. Максименко С.Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. – К., 1990. – 239 с.

Додаткова

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богінч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Введение в научное исследование по педагогике / под ред. В.И. Журавлева. – М., 1988. – 237 с.
3. Сидоренко В.К., Дмитренко Г.В. Основи наукових досліджень. – К., 2000. – 259 с.

Тема 1. Теоретичні й емпіричні методи наукового дослідження (2 год.)

Практичне заняття №2

Мета: ознайомити студентів із сутністю, особливостями, перевагами й недоліками теоретичних та емпіричних методів науково-педагогічного дослідження; формувати вміння відповідно до теми і мети дослідження обирати та використовувати методи наукового дослідження.

1. Теоретичні методи наукового дослідження:
 - а) вивчення літератури та інших джерел, метод теоретичного аналізу і синтезу;
 - б) метод абстрагування, метод конкретизації, метод моделювання.
2. Емпіричні методи наукового дослідження:
 - а) спостереження, бесіда, опитування;
 - б) тестування, вивчення процесу і продуктів діяльності, метод експертних оцінок;
 - в) педагогічний експеримент (загальна характеристика).

Завдання для самостійної роботи

1. Розробити анкету для студентів "Професійне самовдосконалення майбутнього вихователя-дослідника" або "Значення педагогічної практики у формуванні дослідницьких умінь студентів" (за вибором).

Рекомендована література

Основна

1. Загвязинский В.И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособие. – М.: Академия, 2001. – 208 с.
2. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень. – Чернігів: ЧЦНТІ, 2003. – 260 с.
3. Скалкова Я. Методология и методы педагогического исследования. – М., 1989. – 220 с.

Додаткова

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 25-59.
2. Скребець В.О. Основи психодіагностики: навч. посіб. – 3-тє вид., перекл. з рос., перероб. та доповн. – К.: Видавничий дім "Слово", 2003. – 192 с.
3. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. – Харків, 1998. – 287 с.

Тема 2. Зміст та організаційна структура наукових досліджень в Україні (2 год.)

Практичне заняття №3

Мета: сформуванати у студентів уявлення про організаційну структуру наукових досліджень в Україні; наукові ступені та вчені звання, значення науково-педагогічних досліджень у дошкільному навчальному закладі як засобу реалізації принципів індивідуалізації та диференціації.

1. Види наукових досліджень. Організаційна структура наукових досліджень в Україні.
2. Національна академія наук України (НАН України). Національна академія педагогічних наук України (НАПН України).
3. Атестаційно-кваліфікаційна система наукових працівників.

Завдання для самостійної роботи

1. Значення науково-педагогічних досліджень у роботі вихователя дітей дошкільного віку.

Рекомендована література

Основна

1. Андрущенко В.П. Пріоритетні напрями досліджень у галузі соціально-гуманітарних наук 1997-2005 рр.: Проект для обговорення на Всеукраїнській нараді зав. кафедрами соціально-гуманітарних дисциплін. – К., 1997. – 12 с.
2. Білуха М.Г. Основи наукових досліджень. – К., 1997. – 271 с.
3. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень. – Чернігів: ЧЦНТІ, 2003. – 260 с.
4. Сидоренко В.К., Дмитренко Г.В. Основи наукових досліджень. – К., 2000. – 259 с.

Додаткова

1. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003-2004 р. р.) / за ред. В.Г. Кременя; авторський колектив: М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, В.Д. Шинкарук, В.В. Грубінко, І.І. Бабин. – Тернопіль, 2004. – 147 с.
2. Слепкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: Вища школа, 2005. – С. 160-177.
3. Ярмаченко М.Д. Важливий етап у розвитку педагогічної науки // Вісник Академії педагогічних наук України. – 1993. – №1.

Форма модульного контролю – співбесіда.

Модуль II. ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА ЛОГІКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 3. Науково-категоріальний апарат та основні етапи дослідження (2 год.)

Практичне заняття №4

Мета: сформувати уявлення студентів про науково-категоріальний апарат та основні етапи педагогічного дослідження; формувати вміння самостійно визначати мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, формулювати гіпотезу дослідження; уміння проектувати науково-педагогічне дослідження; розвивати навички співпраці, уміння відстоювати власну точку зору.

1. Тема наукового дослідження. Мета і завдання дослідження.
2. Об'єкт та предмет дослідження. Гіпотеза дослідження. Види гіпотез.
3. Основні етапи педагогічного дослідження.
4. Впровадження результатів наукового дослідження.
5. Науково-категоріальний апарат дослідження (робота в групах).

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити мету, завдання, об'єкт, предмет і гіпотезу наукового дослідження (тема дослідження – за вибором).

Рекомендована література

Основна

1. Введение в научное исследование по педагогике / под ред. В.И. Журавлева. – М., 1988. – 237 с.
2. Загвязинский В.И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособ. – М.: Академия, 2001. – 208 с.
3. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень. – Чернігів: ЧЦНТІ, 2003. – 260 с.
4. Мамчич О.Б., Федотова Н.М., Турчин Т.М. Організація та методика науково-дослідницької роботи студентів педагогічного ВНЗ: метод. посіб. – Чернігів: ЧДПУ імені Т.Г. Шевченка, 2009. – 36 с.
5. Сидоренко В.К., Дмитренко Г.В. Основи наукових досліджень. – К., 2000. – 259 с.

Додаткова

1. Максименко С.Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. – К., 1990. – 239 с.
2. Мороз І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту. – К., 1997. – 56 с.
3. Скалкова Я. Методология и методы педагогического исследования. – М., 1989. – 220 с.
4. Сорокин Н.А. Дипломные работы в педагогических вузах. – М., 1986. – 126 с.

Тема 4. Методика проведення педагогічного експерименту (2 год.)

Практичне заняття №5

Мета: сформувати уявлення студентів про особливості проведення констатувального та формувального етапів експериментального дослідження у дошкільному навчальному закладі; формувати вміння планувати констатувальний та формувальний етапи експериментального дослідження; формувати вміння визначати ефективність педагогічного дослідження.

1. Методика проведення констатувального етапу експериментального дослідження. Обробка результатів і оформлення висновків констатувального етапу педагогічного експерименту.
2. Розроблення та проведення формувального етапу педагогічного експерименту. Кількісний і якісний аналіз його результатів.

Завдання для самостійної роботи

1. Розробити методику констатувального та формувального етапів експериментального дослідження (тема дослідження – за вибором).

Рекомендована література

Основна

1. Білуха М.Г. Основи наукових досліджень. – К., 1997. – 271 с.
2. Загвязинский В.И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособ. – М.: Академия, 2001. – 208 с.

3. Загвязинский В.И. Методология и методика дидактического исследования. – М., 1982. – 160 с.
4. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень. – Чернігів: ЧЦНТІ, 2003. – 260 с.
5. Скалкова Я. Методология и методы педагогического исследования. – М., 1989. – 220 с.
6. Теория и практика педагогического эксперимента / под ред. А.И. Пискунова, Г.В. Воробьева. – М., 1979. – 207 с.

Додаткова

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 25-59.
2. Лудченко А.А., Лудченко Я.А., Примак Т.А. и др. Основы научных исследований. – К., 1999. – 78 с.
3. Максименко С.Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. – К., 1990. – 239 с.
4. Сидоренко В.К., Дмитренко Г.В. Основы научных исследований. – К., 2000. – 259 с.
5. Щукина Г.И. Организация и техника педагогического эксперимента. – М., 1979.

Тема 5. Оформлення та теоретичне обґрунтування результатів науково-педагогічного дослідження (2 год.)

Практичне заняття №6

Мета: сформувати уявлення студентів про структуру курсової та дипломної (ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр") робіт; ознайомити з загальними правилами оформлення науково-педагогічного дослідження, шляхами визначення ефективності дослідження, особливостями ведення бібліографії; формувати вміння оформляти результати науково-педагогічного дослідження.

1. Характеристика основних розділів наукової праці. Курсова робота. Дипломна робота (ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр").
2. Вимоги до оформлення педагогічного дослідження. Вимоги до виконання, змісту й оформлення схем, таблиць, малюнків. Оформлення додатків.

3. Особливості ведення бібліографії (посилання на повне зібрання творів і окремих томів, на монографію, хрестоматію, збірник, статтю зі збірника наукових праць, публікацію в журналі чи газеті, архівні джерела, матеріали на електронних носіях, інтернет-джерела тощо).
4. Апробація, рецензування та захист курсових і дипломних робіт (ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр").

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати психолого-педагогічне дослідження (курсіву або дипломну роботу ОКР "бакалавр").

Рекомендована література

Основна

1. Вайндорф-Сысоева М.Е. Технология исполнения и оформление научно-исследовательской работы: учеб.-метод. пособ. – М.: ЦГЛ, 2006. – 96 с.
2. Мамчич О.Б. Федотова Н.М., Турчин Т.М. Організація та методика науково-дослідницької роботи студентів педагогічного ВНЗ: метод. посіб. – Чернігів: ЧДПУ імені Т.Г.Шевченка, 2009. – 36 с.
3. Мороз І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту. – К., 1997. – 56 с.
4. Скок М.А., Дроздов О.Ю., Данильченко Т.В., Скок А.Г. Кваліфікаційні роботи з психології: курсова, бакалаврська, дипломна, магістерська: метод. рекомен. для студ. – Чернігів: ЧДПУ імені Т.Г.Шевченка, 2007. – 40 с.

Додаткова

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 25-59.
2. Сидоренко В.К., Дмитренко Г.В. Основи наукових досліджень. – К., 2000. – 259 с.
3. Сорокин Н.А. Дипломные работы в педагогических вузах. – М., 1986. – 126 с.

Форма модульного контролю – захист плану-проспекту гіпотетичного наукового дослідження.

**ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
(4 год.)**

Тема 1. Методи науково-педагогічного дослідження (2 год.)

Практичне заняття № 1

***Мета:** ознайомити студентів із сутністю, особливостями, перевагами й недоліками теоретичних та емпіричних методів науково-педагогічного дослідження; формувати вміння відповідно до теми і мети дослідження обирати та використовувати методи наукового дослідження.*

1. Теоретичні методи наукового дослідження:
 - а) вивчення літератури та інших джерел, метод теоретичного аналізу і синтезу;
 - б) метод абстрагування, метод конкретизації, метод моделювання.
2. Емпіричні методи наукового дослідження:
 - а) спостереження, бесіда, опитування;
 - б) тестування, вивчення процесу і продуктів діяльності, метод експертних оцінок;
 - в) педагогічний експеримент (загальна характеристика).

Завдання для самостійної роботи

1. Розробити анкету для студентів "Професійне самовдосконалення майбутнього вчителя-дослідника" або "Значення педагогічної практики у формуванні дослідницьких умінь студентів" (за вибором).

Рекомендована література

Основна

1. Загвязинский В.И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособие. – М.: "Академия", 2001. – 208 с.
2. Кловак Г.Т. Основы педагогических исследований. – Чернігів: ЧЦНТІ, 2003. – 260 с.
3. Скалкова Я. Методология и методы педагогического исследования. – М., 1989. – 220 с.

Додаткова

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – С. 25-59.
2. Скребець В.О. Основи психодіагностики: навч. посіб. – 3-тє вид., перекл. з рос., перероб. та доповн. – К.: Видавничий дїм "Слово", 2003. – 192 с.
3. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Органїзація та методика науково-дослїдницької діяльності. – Харків, 1998. – 287 с.

Тема 2. Науково-категорїальний апарат та основні етапи дослїдження (2 год.)

Практичне заняття № 2

Мета: сформуваннє уявленнє студентів про науково-категорїальний апарат та основні етапи педагогїчного дослїдження; формувати вміннє самостїйно визначати мету, завданнє, об'єкт, предмет дослїдження, формулювати гїпотезу дослїдження; вміннє проектувати науково-педагогїчне дослїдження; розвивати навички спївпраці, уміннє вїдстоювати власну точку зору.

1. Тема наукового дослїдження. Мета і завданнє дослїдження.
2. Об'єкт і предмет дослїдження. Гїпотеза дослїдження. Види гїпотез.
3. Основні етапи педагогїчного дослїдження.
4. Впровадженнє результатів наукового дослїдження.
5. Науково-категорїальний апарат дослїдження (робота в групах).

Завданнє для самостїйної роботи

1. Визначити мету, завданнє, об'єкт, предмет і гїпотезу наукового дослїдження (тема дослїдження – за вибором).

Рекомендована лїтература

Основна

1. Введение в научное исследование по педагогике / под ред. В.И. Журавлева. – М., 1988. – 237 с.
2. Загвязинский В.И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособ. – М.: Академия, 2001. – 208 с.

3. Кловак Г.Т. Основи педагогічних досліджень. – Чернігів: ЧЦНТІ, 2003. – 260 с.
4. Мамчич О.Б. Федотова Н.М., Турчин Т.М. Організація та методика науково-дослідницької роботи студентів педагогічного ВНЗ: метод. посіб. – Чернігів: ЧДПУ імені Т.Г.Шевченка, 2009. – 36 с.

Додаткова

1. Максименко С.Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. – К., 1990. – 239 с.
2. Мороз І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту. – К., 1997. – 56 с.
3. Сорокин Н.А. Дипломные работы в педагогических вузах. – М., 1986. – 126 с.
4. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. – Харків, 1998. – 287 с.

**Розподіл балів
за формами контролю
для студентів денної форми навчання**

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Усна відповідь	6	5	30
Реферат	2	10	20
Аналіз наукової статті	1	5	5
Анотація та ключові слова до наукової статті	1	3	3
Розроблення анкети	1	5	5
Аналіз психолого-педагогічного дослідження (курсової або дипломної роботи ОКР "бакалавр")	1	10	10
Співбесіда	1	12	12
План-проспект гіпотетичного наукового дослідження	1	15	15
Всього:			100

**Розподіл балів
за формами контролю
для студентів заочної форми навчання**

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Усна відповідь	2	15	30
Реферат	2	10	20
Розроблення анкети	1	10	10
Робота в групах	1	10	10
Модульний контроль (співбесіда)	2	15	30
Всього:			100

Шкала оцінки знань студентів

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою університету
A	Відмінно	90-100
B, C	Добре	75-89
D, E	Задовільно	60-74
F, X	Незадовільно (з можливістю повторного складання)	35-59
F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	0-34

Значення оцінки за шкалою ECTS

A	(Відмінно)	90-100	Робота з мінімальними помилками
B	(Дуже добре)	83-89	Вище середнього стандарту, але з деякими поширеними помилками
C	(Добре)	75-82	В цілому хороша робота, але з помітними помилками
D	(Задовільно)	68-74	Пристойно, але із значними помилками
E	(Достатньо)	60-67	Задовольняє мінімальні вимоги
FX	(Не прийнято)	35-59	Необхідно виконати певну додаткову роботу (доопрацювати)
F	(Не прийнято)	0-34	Необхідна значна подальша робота (переробити)

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ СТУДЕНТІВ З КУРСУ "ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"

Оцінку "відмінно" (90-100 балів) отримує студент, який має ґрунтовні *знання* про методологію педагогічного дослідження; основні групи методів науково-педагогічного дослідження; сутність та особливості окремих методів науково-педагогічного дослідження, їх переваги та недоліки; види наукових досліджень; може описати організаційну структуру наукових досліджень в Україні; атестаційно-кваліфікаційну систему наукових працівників; може розкрити сутність науково-категоріального апарату дослідження; може розкрити логіку й описати основні етапи педагогічного дослідження; особливості проведення констатувального та формувального етапів експериментального дослідження в дошкільному навчальному закладі; знає структуру курсової та дипломної (ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр") робіт; знає загальні правила оформлення наукового дослідження; шляхи визначення ефективності дослідження; особливості ведення бібліографії; студент на високому рівні володіє *вміннями*: аналізувати, узагальнювати та систематизувати матеріал з певної теми; користуватись науковою термінологією; аргументовано, спираючись на наявні знання, відстоювати власні шляхи вирішення конкретної проблеми; самостійно формулювати тему дослідження; відповідно до теми дослідження визначати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, сформулювати гіпотезу дослідження; проектувати загальну модель дослідження; застосовувати методи дослідження педагогічних явищ і процесів; розробляти та здійснювати констатувальний та формувальний етапи експериментального дослідження; визначати ефективність педагогічного дослідження; оформляти результати науково-педагогічного дослідження.

Оцінку "добре" (75-89 балів) отримує студент, який на достатньому рівні володіє *знаннями* про методологію педагогічного дослідження; основні групи методів науково-педагогічного дослідження; може розкрити сутність і особливості окремих методів науково-педагогічного дослідження, однак не може вказати всі переваги й недоліки цих методів; види наукових досліджень; може описати організаційну структуру наукових досліджень в Україні й атестаційно-кваліфікаційну систему наукових працівників, однак допускає неточності; може з незначними помилками та неточностями розкрити сутність науково-категоріального апарату дослідження; у загальних рисах може розкрити логіку й основні етапи педагогічного дослідження; особливості проведення констатувального й формувального етапів експериментального дослідження в дошкільному навчальному закладі; у загальних рисах може розкрити структуру курсової і дипломної (ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр")

робіт; знає загальні правила оформлення наукового дослідження; шляхи визначення ефективності дослідження; особливості ведення бібліографії, допускає незначні неточності; студент на достатньому рівні володіє *вміннями*: аналізувати, узагальнювати та систематизувати матеріал з певної теми; не завжди правильно користується науковою термінологією; не завжди може аргументовано, спираючись на наявні знання, відстоювати власні шляхи вирішення конкретної проблеми; може відповідно до теми дослідження визначати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, сформулювати гіпотезу дослідження, однак допускає незначні помилки; з несуттєвими помилками може проектувати загальну модель дослідження; застосовувати методи дослідження педагогічних явищ та процесів; на достатньому рівні володіє методикою проведення констатувального та формувального етапів експериментального дослідження; не завжди може визначити ефективність педагогічного дослідження; в оформленні результатів науково-педагогічного дослідження допускає незначні помилки.

Оцінку "задовільно" (60-74 бали) отримує студент, який має загальне уявлення про методологію педагогічного дослідження; основні групи методів науково-педагогічного дослідження; може розкрити сутність й особливості деяких методів науково-педагогічного дослідження, не може вказати переваги і недоліки цих методів; не знає взагалі або не може виділити види наукових досліджень; не має чіткого уявлення про організаційну структуру наукових досліджень в Україні й атестаційно-кваліфікаційну систему наукових працівників; у загальних рисах розкриває сутність науково-категоріального апарату дослідження, але не може навести приклади формулювання об'єкта, предмета, мети і завдань дослідження; має загальне уявлення про логіку й основні етапи педагогічного дослідження; не має чіткого уявлення про особливості проведення констатувального та формувального етапів експериментального дослідження в дошкільному навчальному закладі; у загальних рисах може розкрити структуру курсової та дипломної (ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр") робіт; знає загальні правила оформлення наукового дослідження; не знає шляхів визначення ефективності дослідження; знає загальні правила ведення бібліографії, але допускає значні неточності, робить помилки; студент на низькому рівні володіє *вміннями*: аналізувати, узагальнювати та систематизувати матеріал з певної теми; рідко усвідомлено користується науковою термінологією; не може аргументовано, спираючись на наявні знання, відстоювати власні шляхи вирішення конкретної проблеми; не може самостійно відповідно до теми дослідження визначати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, сформулювати гіпотезу дослідження; з суттєвими помилками може проектувати загальну модель дослідження та застосовувати методи дослідження педагогічних явищ і процесів; на

низькому рівні володіє методикою проведення констатувального і формувального етапів експериментального дослідження; рідко може визначити ефективність педагогічного дослідження; в оформленні результатів науково-педагогічного дослідження допускає суттєві помилки й неточності.

Оцінку "незадовільно" (0-59 балів) одержує студент, який не володіє *знаннями* про методологію педагогічного дослідження; на елементарному рівні володіє знаннями про деякі методи науково-педагогічного дослідження; не знає жодної класифікації методів науково-педагогічного дослідження; не знає видів наукових досліджень; не може розкрити організаційну структуру наукових досліджень в Україні та атестаційно-кваліфікаційну систему наукових працівників; у загальних рисах розкриває сутність науково-категоріального апарату дослідження, але не може навести приклади формулювання об'єкта, предмета, мети і завдань дослідження; має загальне уявлення про логіку й основні етапи педагогічного дослідження; не має чіткого уявлення про особливості проведення констатувального та формувального етапів експериментального дослідження в дошкільному навчальному закладі; у загальних рисах може розкрити деякі структурні компоненти курсової та дипломної (ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр") робіт; знає деякі загальні правила оформлення наукового дослідження; не знає шляхів визначення ефективності дослідження; знає деякі загальні правила ведення бібліографії, але допускає суттєві помилки та неточності; студент на дуже низькому рівні володіє *вміннями*: аналізувати, узагальнювати та систематизувати матеріал з певної теми; не може усвідомлено користуватись науковою термінологією; не може аргументовано, спираючись на наявні знання, відстоювати власні шляхи вирішення конкретної проблеми; не може самостійно відповідно до теми дослідження визначати мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, сформулювати гіпотезу дослідження; не може проектувати загальну модель дослідження та застосовувати методи дослідження педагогічних явищ і процесів; не володіє методикою проведення констатувального та формувального етапів експериментального дослідження; не може визначити ефективність педагогічного дослідження; в оформленні результатів науково-педагогічного дослідження робить суттєві помилки.

Протягом семестру здійснюється поточний контроль якості знань та вмінь студентів з курсу "Основи наукових досліджень" у таких формах: усне індивідуальне опитування, фронтальне опитування, робота в групах, виконання завдань для самостійної роботи, підготовка рефератів та ін.

Формами модульного контролю є співбесіда (I модуль) та презентація плану-проспекту гіпотетичного наукового дослідження (II модуль).

Формою підсумкового контролю є залік.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Метою самостійної роботи студентів з курсу "Основи наукових досліджень" є узагальнення, поглиблення знань студентів, формування умінь, необхідних для здійснення самостійного наукового дослідження.

Згідно з робочою навчальною програмою курсу студенти виконують до кожного практичного заняття завдання для самостійної роботи, які передбачають опрацювання додаткової психолого-педагогічної літератури з курсу; аналіз наукової статті, написання анотації до наукової статті; розроблення анкети; написання творчої роботи на тему "Значення науково-педагогічних досліджень у роботі вихователя дітей дошкільного віку"; визначення теми, мети, завдань, об'єкта, предмета та гіпотези дослідження; розроблення методики констатувального та формувального етапів експериментального дослідження; здійснення аналізу психолого-педагогічного дослідження; складання плану-проспекту гіпотетичного наукового дослідження.

Виконання студентами цих завдань сприятиме розвитку їхніх умінь аналізувати, узагальнювати та систематизувати матеріал з певної теми; аналізувати переваги та недоліки окремих методів науково-педагогічних досліджень; осмислювати та враховувати у власній діяльності особливості їх використання в дошкільному навчальному закладі; аргументовано, спираючись на наявні знання, відстоювати власні шляхи вирішення конкретної проблеми; обирати та застосовувати методи дослідження педагогічних явищ і процесів залежно від мети дослідження; проектувати науково-педагогічне дослідження; самостійно формулювати тему, мету, завдання, об'єкт, предмет та гіпотезу дослідження; планувати та здійснювати констатувальний і формувальний етапи педагогічного експерименту; оформляти результати психолого-педагогічного дослідження.

Вважаємо за доцільне подати методичні рекомендації до виконання самостійної роботи до практичних занять № 1, 2, 6.

Методичні рекомендації до здійснення аналізу наукової статті

Аналіз наукової статті рекомендуємо здійснювати в такій послідовності:

1. Оберіть наукову статтю з проблем дошкільної освіти (з журналу "Дошкільне виховання", "Дошкільна освіта" та ін. або збірника наукових праць).

2. Вкажіть автора, назву та вихідні дані статті (назва журналу або збірника наукових праць, рік видання, номер журналу, сторінки, на яких розміщено цю статтю).

Наприклад, Поліщук К. Актуальні проблеми ігрової діяльності дітей дошкільного віку // Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" : зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький : П-ХДПУ ім. Г. Сковороди, 2011. – Вип. 22. – С. 163-166.

3. Визначте основну ідею статті. Коротко опишіть зміст статті. Як ви вважаєте, чи розкрив автор тему статті?

4. Проаналізуйте структуру статті. Вкажіть, з яких частин складається стаття. Чи подано у статті список використаних джерел? Якщо так, то скільки він налічує найменувань.

5. Схарактеризуйте стиль викладення матеріалу статті.

Методичні рекомендації до написання анотації та ключових слів до наукової статті

Анотація – це коротка характеристика тексту книги, статті, рукопису, у якій розкрито зміст і зафіксовано основні проблеми, висвітлені в тексті, думки, оцінки, висновки автора [3, с. 4].

Викладення матеріалу в анотації повинно бути стислим і точним. Варто використовувати синтаксичні конструкції, властиві мові ділових документів; уникати складних граматичних зворотів, маловідомих термінів.

Ключові слова – це слово або стійке словосполучення з тексту статті, яке несе смислове навантаження, відображає основний зміст статті. Кількість ключових слів повинна бути від 3 до 10 слів.

Наприклад, у статті К. Поліщук та тему " Актуальні проблеми ігрової діяльності дітей дошкільного віку " подано такі анотація та ключові слова [30, с. 163]:

Анотація

У статті аналізується динаміка ігрової діяльності сучасних дошкільників, висвітлюються причини та наслідки її змін. Виявлено актуальні проблеми діяльності дітей дошкільного віку в умовах ігор.

Ключові слова: *дитина дошкільного віку, ігрова діяльність, іграшка, взаємовідносини, прийоми побудови ігрових сюжетів.*

Методичні рекомендації до складання анкети

Анкета – це опитувальний лист для одержання певної інформації про того, хто її заповнює; збір інформації шляхом одержання відповідей на визначені питання [3, с. 36].

Під час складання анкети (до практичного заняття № 2) на тему "Професійне самовдосконалення майбутнього вихователя-дослідника" або "Значення педагогічної практики у формуванні дослідницьких умінь студентів" (за вибором) варто продумати зміст і послідовність усіх питань.

Питання анкети повинні відповідати її темі та сприяти досягненню мети анкетування. Питання потрібно формулювати чітко, однозначно, зрозуміло.

Бажано, щоб питання в анкеті були однотипними (відкритого, напівзакритого або закритого типів).

Питання відкритого типу – це питання, відповіді на які формулює сам респондент. Питання напівзакритого типу – це питання, у яких респондент може обрати відповідь із запропонованих варіантів або сформулювати свій власний, якщо запропоновані варіанти відповідей його не влаштовують. Питання закритого типу – це питання, у яких респондент обирає відповідь на питання з запропонованих варіантів [7, с. 98-99].

Приклад анкети для студентів наведено у додатку Б.

Методичні рекомендації до аналізу психолого-педагогічного дослідження

Аналіз психолого-педагогічного дослідження (курсової роботи з педагогіки, психології, фахової методики дошкільного виховання) рекомендуємо здійснювати за такими показниками:

1. Актуальність теми курсової роботи.
2. Аналіз структури (змісту) курсової роботи (відповідність структури темі курсової роботи, наявність усіх обов'язкових структурних компонентів курсової роботи).

3. Правильність визначення у вступі мети, завдань, об'єкта, предмета, гіпотези (наявність гіпотези не є обов'язковою) дослідження, їх відповідність темі та змісту курсової роботи.

4. Логічність викладення матеріалу на основі аналізу психолого-педагогічної літератури. Висловлення у курсовій роботі власного ставлення студента до проблеми дослідження.

5. Наявність експериментального розділу курсової роботи (за виключенням курсових робіт з історії педагогіки). Кількісний та якісний аналіз результатів педагогічного експерименту.

6. Наявність висновків до розділів. Наявність загальних висновків до курсової роботи, їх відповідність завданням дослідження, чіткість і лаконічність формулювань.

7. Стиль викладення матеріалу курсової роботи.

8. Відповідність оформлення курсової роботи вимогам до курсових робіт (обсяг роботи, шрифт, правильність оформлення посилань та цитат, їх відповідність списку використаних джерел; правильність оформлення таблиць, схем, списку використаних джерел і додатків) (зразок титульної сторінки курсової роботи подано у додатку Г; вимоги до оформлення курсових робіт подано у додатку Е).

Методичні рекомендації до написання плану-проспекту гіпотетичного наукового дослідження

Написання плану-проспекту гіпотетичного наукового дослідження з педагогіки рекомендуємо здійснювати в такій послідовності:

1. Оберіть тему Вашого гіпотетичного наукового дослідження з педагогіки. Тема може бути з проблем історії дошкільної педагогіки, проблем дошкільної освіти. Тема повинна бути чітко та лаконічно сформульованою і відображати зміст роботи. Наприклад, тема дисертації І.А. Онищук "Розвиток творчого самовираження дошкільників у музичній діяльності" [27].

2. Оформіть титульну сторінку плану-проспекту гіпотетичного наукового дослідження (зразок оформлення титульної сторінки подано у додатку В).

3. Обґрунтуйте актуальність даної теми дослідження для розвитку педагогічної науки. Висвітлення актуальності теми дослідження повинно бути досить стислим.

4. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури вкажіть, хто з науковців займався дослідженням цієї проблеми.

5. Визначте мету і завдання дослідження.

Мета дослідження – це обґрунтоване уявлення про загальні кінцеві та проміжні результати наукового пошуку [7, с. 59]. Наприклад, у згаданій вище роботі І.А. Онищук мету дослідження визначено так: "на підставі аналізу психолого-педагогічних основ розвитку творчого самовираження зростаючої особистості теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови, форми і методи розвитку творчого самовираження дошкільників у музичній діяльності" [27].

Мета дослідження конкретизується в системі завдань дослідження, які є етапами її досягнення. Наприклад, І.А. Онищук у своїй роботі так визначає завдання дослідження:

1. "Обґрунтувати феноменологію творчого самовираження в дошкільному дитинстві; охарактеризувати вітчизняні та зарубіжні підходи до розвитку цього феномену в дошкільному навчальному закладі.

2. Розробити критерії та показники, визначити типологію творчого самовираження дошкільників у музичній діяльності відповідно до рівнів сформованості його структурних компонентів.

3. З'ясувати роль батьків та вихователів у розвитку творчого самовираження старших дошкільників у музичній діяльності.

4. Визначити педагогічні умови, форми і методи розвитку творчого самовираження старших дошкільників у музичній діяльності.

5. Експериментально перевірити ефективність педагогічних умов, дієвість розроблених форм і методів розвитку творчого самовираження старших дошкільників у музичній діяльності" [27].

6. Визначте об'єкт і предмет дослідження.

"Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення" [6, с. 31].

Об'єкт дослідження у педагогіці та психології – це певний процес або явище, яке існує незалежно від суб'єкта пізнання і на яке спрямована увага дослідника [7, с. 55].

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. У предметі дослідження фіксується та властивість чи відношення в об'єкті, яке в даному випадку підлягає глибокому спеціальному вивченню [7, с. 55].

Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього і спрямована основна увага дослідника, оскільки предмет дослідження визначає тему роботи, що виноситься на титульний аркуш як її назва [7, с. 31].

Наприклад, І.А. Онищук у своїй роботі так визначає об'єкт і предмет дослідження: об'єкт дослідження – "процес розвитку творчого самовираження старших дошкільників" [27], предмет дослідження – "педагогічні умови, форми і методи ефективного розвитку творчого самовираження старших дошкільників у музичній діяльності" [27].

7. Сформулюйте гіпотезу дослідження.

Гіпотеза дослідження – це науково обґрунтоване припущення про шляхи, способи і результати вирішення поставлених завдань [7, с. 66-67]. Гіпотеза – це припущення, яке потребує доведення або спростування.

Учені виділяють різні види гіпотез. Зокрема, їх класифікують за різними критеріями (існує понад 5 класифікацій гіпотез). Розглянемо дві з них.

За логічною структурою виділяють:

- гіпотези, що мають лінійний характер (коли висувається і перевіряється одне припущення);
- гіпотези, що мають розгалужений характер (коли висувається і перевіряється кілька припущень) [7, с. 74].

За характером виділяють:

- гіпотези, що мають емпіричний характер (функціональна гіпотеза) (містить припущення про зв'язки між умовами, запропонованими заходами, змістом, технологіями, формами діяльності і результатами);
- гіпотези, що мають теоретичний характер (пояснювальна гіпотеза) (містить припущення про механізми досліджуваних зв'язків, їхні внутрішні закономірності) [7, с. 74].

Сформулювати гіпотезу можна по-різному (залежно від теми та змісту дослідження), а саме: "Якщо ..., то ..."; "... за умов: ..."; "..., якщо ..."; "... сприятиме ..." та ін.

Наприклад, у дисертаційному дослідженні І.А. Онищук гіпотезу дослідження сформульовано так: " розвитку творчого самовираження старших дошкільників у музичній діяльності сприятиме дотримання таких педагогічних умов:

- розширення уявлень дітей і батьків, музичних керівників та вихователів дошкільних навчальних закладів про творче самовираження у музичній діяльності та його значення для успішного життя;
- надання дітям можливості творчо виражати себе у музичній діяльності та підтримка дорослими цих намагань;
- актуалізація творчого потенціалу дітей в музично-художньої діяльності та збагачення арсеналу образно-виражальних засобів – пластичних, мелодичних, ритмічних, тембрових" [27].

Згідно з останніми вимогами до дисертаційних досліджень гіпотеза не є обов'язковою [6]. Однак більшість учених вважають, що у дослідженнях, які містять педагогічний експеримент, варто сформулювати гіпотезу дослідження. Оскільки проведення експериментального дослідження неможливе без висунення гіпотези (припущення) та її експериментальної перевірки.

8. Вкажіть методи науково-педагогічного дослідження, за допомогою яких Ви плануєте досягти мети та вирішити завдання дослідження. Визначте теоретичні й емпіричні методи наукового дослідження та вкажіть, на якому етапі дослідження і з якою метою Ви будете використовувати той чи інший метод дослідження. Класифікацію методів науково-педагогічного дослідження подано у додатку Д.

9. Оформіть план-проспект дослідження відповідно до вимог (див. додаток Е).

10. Продумайте захист плану-проспекту гіпотетичного наукового дослідження.

Який матеріал Ви включите у свою доповідь? Які питання можуть виникнути у студентів і викладача щодо Вашого дослідження? Продумайте Ваші відповіді на ці запитання.

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ
з курсу "Основи наукових досліджень"
для студентів III курсу
денної та заочної форм навчання

1. Науково-дослідницька діяльність вихователя дітей дошкільного віку.
2. Методологія педагогічного дослідження.
3. Зв'язок курсу "Основи наукових досліджень" з іншими навчальними дисциплінами.
4. Класифікація методів наукового дослідження.
5. Види наукових досліджень.
6. Етапи науково-педагогічного дослідження.
7. Вибір теми наукового дослідження.
8. Види гіпотез.
9. Вихователь дошкільного навчального закладу як дослідник педагогічного процесу.
10. Педагогічна діагностика в роботі вихователя дошкільному навчальному закладі.
11. Особливості здійснення педагогічного експерименту в дошкільному навчальному закладі.
12. Спостереження як метод педагогічного дослідження.
13. Види опитування.
14. Види тестів.
15. Національна академія наук України як головний науковий заклад.
16. Історія Національної академії наук України.
17. Національна академія педагогічних наук України.
18. Атестаційно-кваліфікаційна система наукових працівників.
19. Аспірантура як основна форма підготовки кандидатів наук в Україні.
20. Написання та захист кандидатської дисертації.
21. Вивчення й узагальнення передового педагогічного досвіду.
22. Використання передового педагогічного досвіду.
23. Аналіз і оформлення результатів наукового дослідження.
24. Кількісний і якісний аналіз результатів експериментального дослідження.
25. Вимоги до написання курсових і дипломних робіт ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр".

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ
з курсу "Основи наукових досліджень"
для студентів III курсу
денної та заочної форм навчання

1. Мета і завдання курсу "Основи наукових досліджень". Зв'язок курсу з іншими навчальними предметами.
2. Методологія як вчення про методи пізнання і перетворення дійсності. Види методології.
3. Метод науково-педагогічного дослідження. Класифікація методів наукового дослідження.
4. Загальна характеристика теоретичних методів наукового дослідження.
5. Метод вивчення літератури та інших джерел.
6. Методи теоретичного аналізу та синтезу.
7. Методи абстрагування та конкретизації.
8. Метод моделювання. Ідеалізація як вид моделювання.
9. Загальна характеристика емпіричних методів наукового дослідження.
10. Метод бесіди. Особливості проведення та фіксування її результатів.
11. Метод спостереження. Суттєві ознаки спостереження. Види спостережень.
12. Метод опитування. Форми опитування. Інтерв'ю. Переваги та недоліки інтерв'ю.
13. Анкетування. Переваги та недоліки анкетування. Типи анкет.
14. Метод тестування. Види тестів. Надійність і валідність тесту.
15. Метод експертних оцінок. Метод вивчення процесу і продуктів діяльності.
16. Педагогічний експеримент. Суттєві ознаки педагогічного експерименту. Види педагогічного експерименту.
17. Констатувальний етап педагогічного експерименту як комплексний метод наукового дослідження. Обробка результатів і особливості проведення констатувального етапу педагогічного експерименту в дошкільному навчальному закладі.
18. Розроблення та проведення формувального експерименту. Кількісний та якісний аналіз його результатів.
19. Фундаментальні та прикладні наукові дослідження.
20. Організаційна структура наукових досліджень в Україні. Вища атестаційна комісія України як державний орган, що здійснює атестацію наукових кадрів вищої кваліфікації.
21. Національна академія наук України як вища наукова установа. Наукові установи НАН України. Галузеві академії наук.

22. Національна академія педагогічних наук України як вища наукова установа з проблем освіти, педагогіки і психології. Наукові установи НАПН України.
23. Атестаційно-кваліфікаційна система наукових працівників. Наукові ступені та вчені звання. Аспірантура як основна форма підготовки кандидатів наук в Україні.
24. Вивчення та використання педагогічного досвіду.
25. Поняття теми в науковому дослідженні. Особливості формулювання теми дослідження.
26. Мета і завдання дослідження. Особливості визначення мети і завдань дослідження у педагогічних дослідженнях.
27. Об'єкт і предмет дослідження. Особливості визначення об'єкта і предмета дослідження у педагогіці.
28. Гіпотеза дослідження. Види гіпотез. Особливості формулювання гіпотези у дослідженнях з педагогічних наук.
29. Основні етапи педагогічного дослідження.
30. Характеристика основних розділів наукової праці. Курсова робота. Дипломна робота ОКР "бакалавр", "спеціаліст", "магістр". Вимоги до оформлення педагогічного дослідження. Вимоги до виконання, змісту та оформлення схем, таблиць, малюнків. Особливості ведення бібліографії. Оформлення додатків.

ДОДАТКИ

Додаток А

Орієнтовна тематика курсових робіт для роботи в групах

*(до практичного заняття №4 для студентів денної форми навчання;
до практичного заняття №2 для студентів заочної форми навчання)*

1. Педагогічні умови організації самостійної діяльності дітей третього року життя.
2. Роль дидактичної гри в ознайомленні дітей молодшого дошкільного віку з предметами.
3. Розумове виховання дітей у творчій грі.
4. Шляхи і засоби оптимізації пізнавальної діяльності дітей середнього дошкільного віку.
5. Розвиток пізнавальних здібностей дітей у процесі розумового виховання.
6. Формування пізнавальної активності старших дошкільників у процесі навчання.
7. Розвиток логічного мислення дошкільників.
8. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку.
9. Розвиток спостережливості дошкільників.
10. Сприймання казки як чинник розумового виховання дітей.
11. Естетичне виховання дошкільників.
12. Розвиток комунікативних умінь старших дошкільників.
13. Виховання співчуття у дошкільників.
14. Формування колективних взаємин у дітей середнього та старшого дошкільного віку.
15. Формування культури поведінки у дітей молодшого дошкільного віку.

Завдання: відповідно до обраної теми визначити науково-категоріальний апарат дослідження (мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу дослідження); вказати, які методи дослідження можуть бути використані під час написання цієї курсової роботи.

Додаток Б

Анкета для вихователя дітей дошкільного віку

Шановний вихователь!

Уважно прочитайте питання та позначте кружечком той варіант, який найбільш відповідає Вашій позиції. Якщо таких немає, то коротко можете викласти свої думки в розділі "інше". Деякі питання подані у вигляді таблиці.

1. Ваш стаж роботи вихователем? _____ років.
2. Скільки дітей у групі, у якій Ви працюєте? _____ дітей.
3. Чим саме вам подобається робота вихователя? (позначте не більше 5 варіантів відповідей)
 - 1 - Цікава, творча робота
 - 2 - Графік роботи
 - 3 - Достатньо вільного часу, велика відпустка
 - 4 - Висока самостійність у роботі
 - 5 - Можливість професійного росту (отримувати нові знання, уміння)
 - 6 - Високий престиж професії
 - 7 - Відповідність Вашим нахилам, потребам
 - 8 - Можливість працювати додатково в іншому місці
 - 9 - Гарантована робота, мала вірогідність її втратити
 - 10 - Належний рівень заробітної плати
 - 11 - Спілкування з дітьми
 - 12 - Немає можливості знайти іншу роботу, немає іншої кваліфікації та навичок іншої праці
 - 13 - Робота вихователя нічим не приваблює
 - 14 - Можливість бути поруч зі своєю дитиною
4. Чи ведете Ви в дошкільному закладі додаткові заняття або гуртки, наприклад, іноземну мову, музику, ритміку тощо? (позначте тільки одну відповідь)
 - 1 - Так, безкоштовно
 - 2 - Так, за додаткову плату
 - 3 - Так, і те, й інше
 - 4 - Не веду

5. Які умови роботи задовольняють Вас в даному дошкільному закладі?
(позначте не більше 5 відповідей)

- 1 - Мікроклімат у колективі
- 2 - Репутація даного закладу
- 3 - Методики, програми
- 4 - Взаємовідносини з адміністрацією, керівництвом
- 5 - Умови праці
- 6 - Знаходження роботи відносно місця проживання
- 7 - Можливості професійного росту
- 8 - Навантаження
- 9 - Контингент дітей
- 10 - Навчально - методична та технічна база
- 11 - Рівень заробітної плати
- 12 - Соціальне забезпечення (путівки, додаткове медичне обслуговування і т. п.)

Дайте відповідь у кожному рядку ТАК-НІ

6. Чи присутні в вашій групі діти іншого віку, якщо група одновікова

7. Чи брали Ви участь протягом 2009-2010 р.р. у наукових або методичних дослідженнях чи розробках.

8. Чи надаються в вашому закладі додаткові платні послуги

9. Чи є у вашому дошкільному закладі договір (план роботи) зі школою?

10. Чи враховуєте Ви в вихованні особистості стать дитини?

11. Чи маєте необхідну методичну базу для виховання дітей різної статі?

12. Які чинники можуть сприяти підвищенню продуктивності праці?
(позначте не більше двох відповідей)

- 1 - зменшення кількості дітей в групі
- 2 - забезпечення необхідними методичними матеріалами
- 3 - проведення навчальних семінарів, тренінгів
- 4 - залучення батьків до навчально-виховного процесу
- 5 - підвищення заробітної плати
- 6 - Інше _____

13. Чи брали Ви участь за останні 5 років у названих нижче заходах?
(позначте всі можливі відповіді)

Дайте відповідь у кожному рядку ТАК-НІ

- 1 - курси підвищення кваліфікації
- 2 - навчання в літніх виїзних школах, на семінарах і т. п.
- 3 - навчання за магістерськими програмами і т.п.

14. Якщо Ви прагнете підвищити свій професійний рівень, то якій формі навчання ви б надали перевагу? (позначте по одній відповіді у кожному рядку)

Спеціальність Курси без відриву від роботи Навчання з відривом від роботи Дистанційне навчання Інша форма

1- іноземна мова

2- загальна комп'ютерна грамотність

3- методика дошкільного виховання, педагогіка

4- знання в області іншої спеціальності (якої саме?) _____

15. Які додаткові заняття проводяться з дітьми вашої групи?

Заняття Кількість на тиждень

1 інтелектуальні ігри

2 малювання

3 грамота (навчання читанню)

4 театральна діяльність

5 ритміка (хореографія)

6 спортивні секції

7 іноземні мови

8 ейдетика

9 - інше _____

16. За яким принципом обираються додаткові заняття?

1. - вибір батьків

2. - пакет послуг, наданий установою

3. - інше _____

17. В який час проводяться додаткові заняття?

1. - I половина дня

2. - II половина дня

18. Чи використовуєте в своїй роботі альтернативні, інноваційні програми?

1. - Ні. Чому? _____

2. - Так. Які саме? _____

19. Що, на вашу думку, батьків більш всього цікавить в досягненнях дитини:

- 1 - вміння читати й рахувати
 - 2 - психо-фізичний розвиток
 - 3 - уміння адаптуватися в соціальному середовищі
 - 4 - інтелектуальний розвиток (словниковий запас, розвиток пізнавальних процесів)
 - 5 - вольова готовність дитини(уміння керувати своєю поведінкою)
 - 6 - інше _____
-

20. Яким формам роботи з батьками надається перевага в вашій установі ?

- 1 - батьківські збори
 - 2 - семінари
 - 3 - тренінги
 - 4 - круглий стіл
 - 5 - бесіди
 - 6 - виховні заходи (свята, екскурсії)
 - 7 - інше _____
-

21. На вашу думку, за яких умов батьки погодилися б сплачувати (чи платити більше) за перебування дитини в даній дошкільній установі? (позначте не більше 5 відповідей)

- 1 - якщо покращиться матеріальна база (приміщення, спортобладнання, меблі і т.п.)
 - 2 - якщо буде збільшено штат вихователів
 - 3 - якщо підвищиться кваліфікаційний рівень вихователів
 - 4 - якщо буде зменшена кількість дітей
 - 5 - якщо будуть введені додаткові заняття для дітей (наприклад, навчання іноземній мові, танці і т.п.)
 - 6 - якщо буде посилено охорону
 - 7 - якщо буде покращено харчування
 - 8 - зручний графік роботи закладу
 - 9 - не погодились оплачувати (або платити більше) ні за яких умов
 - 10 - за інших умов (яких саме?) _____
-

22. Які взаємовідносини панують у вашому дошкільному закладі?
(позначте не більше 2 відповідей у кожному стовбці)

Між батьками та вихователями Між вихователями Між вихователями та адміністрацією

- 1 - антагоністичні, ворожнечі
- 2 - конкуруючі, суперницькі
- 3 - формальні (спілкуються тільки у рамках обов'язків)
- 4 - партнерські
- 5 - заступницькі
- 6 - Не можу відповісти

23. Яке ваше навантаження в даній дошкільній установі?

- 1 - більше однієї ставки (1,25; 1,5 і т.п.)
- 2 - одна ставка
- 3 - менше однієї ставки
- 4 - погодинна оплата
- 5 – інше _____

24. Ваш загальний трудовий стаж _____ років.

Дуже вдячні Вам за участь у дослідженні!

За цією анкетною було проведено моніторингове дослідження, мета якого полягала у вивченні стану дошкільної освіти в Україні [22].

Додаток В

Зразок оформлення титульної сторінки плану-проспекту гіпотетичного наукового дослідження

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка

Кафедра дошкільної та початкової освіти

Шевченко Катерина Петрівна,
студентка 37 групи
факультету початкового навчання

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ

План-проспект гіпотетичного наукового дослідження

Науковий керівник:
Іванова Вікторія Петрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент

Чернігів

2012

Додаток Г
Зразок оформлення
титульної сторінки курсової роботи

(повне найменування вищого навчального закладу)

(повна назва кафедри, циклової комісії)

КУРСОВИЙ ПРОЕКТ
(РОБОТА)

З _____
(назва дисципліни)

на тему: _____

Студента (ки) _____ курсу _____ групи
напряму підготовки _____
спеціальності _____

(прізвище та ініціали)

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

м. _____ - 20 __рік

Додаток Д

Методи науково-педагогічних досліджень

Теоретичні	Емпіричні
1. Вивчення літератури та інших джерел.	1. Спостереження. Види спостереження: а) за ознакою часової організації: – безперервне; – дискретне; б) за обсягом: – широке; – вузькопредметне; в) за типом зв'язку спостерігача і спостережуваного: – включене; – невключене.
2. Метод теоретичного аналізу і синтезу.	2. Бесіда.
3. Метод абстрагування.	3. Опитування. Види опитування: – інтерв'ю (усне опитування); – анкетування (письмове опитування).
4. Метод конкретизації.	4. Тестування. Види тестів: – тести здібностей; – тести досягнень; – тести особистісні.
5. Метод моделювання.	5. Вивчення процесу і продуктів діяльності.
	6. Метод експертних оцінок.
	7. Педагогічний експеримент. Види педагогічного експерименту: а) за умовами проведення: – лабораторний; – природний; б) за ознакою мети: – констатувальний; – формувальний.

Складено на основі [7].

Додаток Е

Вимоги до оформлення наукового дослідження

Обсяг основного тексту курсової роботи з педагогіки, психології, фахових методик початкової освіти має складати 30-35 стор. друкованого тексту. Обсяг основного тексту дипломної роботи ОКР "бакалавр" повинен складати 40-50 стор., ОКР "спеціаліст" 60-70 стор., ОКР "магістр" 80-90 стор. друкованого тексту [12]. До основного обсягу роботи не входять список використаних джерел, додатки, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки [6, с. 35].

Текст курсової роботи потрібно друкувати шрифтом Times New Roman розміру 14 з інтервалом 1,5. Поля повинні бути таких розмірів: праве – 1-1,5 см, ліве – 2,5-3 см, верхнє – 2 см, нижнє – 2 см.

Нумерація сторінок здійснюється в правому верхньому кутку. Титульна сторінка та сторінка, на якій подано зміст роботи, не нумеруються. Нумерація починається з 3 сторінки, на якій починається вступ.

Заголовки структурних частин наукової праці "ЗМІСТ", "ВСТУП", "РОЗДІЛ", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ", "ДОДАТКИ" друкують великими літерами, жирним шрифтом, симетрично до набору. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої), жирним шрифтом з абзацного відступу в підбір до тексту. Крапку в кінці заголовка не ставлять [6, с. 35].

Кожну структурну частину роботи треба починати з наступного аркуша, крім підрозділів.

Номер розділу ставлять після слова "РОЗДІЛ", наприклад, "РОЗДІЛ 1". Після номера розділу крапку не ставлять, а заголовок розділу друкують з нового рядка. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу, наприклад, "2.3." (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку друкують заголовок підрозділу, після якого крапку не ставлять [6, с. 35].

Посилання в тексті роботи слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, у праці [19]. Якщо Ви одночасно посилаєтесь на кілька праць, то це слід зазначати так "у працях [3; 11; 28]". Якщо потрібно зробити посилання на конкретну сторінку праці, то у квадратних дужках зазначається номер джерела і сторінка, наприклад, [12, с. 48] (посилання на с. 48 літературного джерела за номером 12). Якщо Ви цитуєте текст (точно відтворюєте його), то цитату необхідно взяти в лапки, після яких у квадратних дужках зазначається номер джерела і сторінка, наприклад, " ... " [20, с. 254]. [6, с. 40].

Ілюстрації і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації позначають словом "Рис." ("Мал.") і нумерують послідовно в межах розділу [6, с. 36]. Наприклад, "Мал. 2.4." (четвертий рисунок другого

розділу). Таблиці нумерують послідовно в межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці друкують "Таблиця" і зазначають її номер [6, с. 36]. Наприклад, "Таблиця 1.3." (третя таблиця першого розділу). Заголовок таблиці друкують симетрично до тексту з великої літери, жирним шрифтом. Наприклад:

Таблиця 1.3

Назва таблиці

У списку використаних джерел джерела подають двома способами: у порядку появи посилань у тексті, у алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків [6, с. 42].

Наведемо приклади оформлення літературних джерел.

Книги

один автор:

Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.

два автори:

Кульчицкая Е.И. Диагностика творческих способностей детей / Е.И. Кульчицкая, Н.И. Литвинова. – К.: Укр. дом "Знание" Украины, 1996. – 66 с.

три і більше авторів:

Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.

без автора:

Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.

Матеріали конференцій

Коваль Л.В. Проблема технологічної готовності майбутнього вчителя початкової школи / Л.В.Коваль // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова: [зб. наук. праць]. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. – Вип. 1. – С. 51-57. – (Серія 17: "Теорія і практика навчання і виховання").

Дисертації

Лавроненко О.М. Виховання в учнів початкових класів гуманістичних цінностей у позаурочній діяльності: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Лавроненко Олена Миколаївна. – К., 2008. – 256 с.

Автореферати дисертацій

Коржова Л.С. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до проведення педагогічних досліджень : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04. "Теорія і методика професійної освіти" / Л.С. Коржова. – Кривий Ріг, 2002. – 22 [1] с.

Частина книги, періодичного продовжуваного видання

Сухомлинський В.О. Сто порад учителю // Вибрані твори: в 5-ти т. / В.О.Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1976. – Т.2. – С. 419-654.

Моляко В.О. Творчий потенціал людини як психологічна проблема / В.О. Моляко // Обдарована дитина. – 2005. – №6. – С. 2-9.

Електронні ресурси

Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/legislative/ser_osv/17911/

Додатки оформлюються як продовження роботи або у вигляді окремої частини (в окремій папці).Dodatki розміщують у порядку появи посилань у тексті. Dodatok повинен мати заголовок, який друкують угорі маленькими літерами з першої великої симетрично відносно тексту. Посередині рядка перед заголовком друкують слово "Dodatok" і велику літеру, що позначає dodatok. Dodatki позначають великими літерами української абетки. Наприклад, "Dodatok А", "Dodatok Б" і т.д. Один dodatok позначають як dodatok А [6, с. 42].

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
РОЗДІЛ I. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"	5
РОЗДІЛ II. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ "ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ"	16
Лекційний курс.....	16
Практичний курс	21
Критерії оцінювання знань і вмінь студентів з курсу	34
Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи	37
Тематика рефератів	44
Питання до заліку	45
ДОДАТКИ	47

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

ЛИМАР
Юлія Михайлівна

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ :
навчально-методичний посібник
для студентів спеціальності 6.010101 "Дошкільна освіта"

Технічний редактор	<i>О. Клімова</i>
Комп'ютерна верстка та макетування	<i>О. Клімова</i>
Комп'ютерний набір	<i>Ю. Лимар</i>

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія KB № 17500-6250 ПР від 16.11.2010 р.*

Підписано до друку **21.12.12 р.** Формат 60 x 90 1/16.
Папір офсетний. Друк на різнографі.
Ум. друк. арк. 3,26. Обл.-вид. 2,21.
Наклад 350 прим. Зам. № 533.
Редакційно-видавничий відділ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка.
14013, вул. Гетьмана Полуботка, 53, к. 208.
Тел. 65-17-99.
chnpu.tipograf@gmail.com